

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

УДК 378.091.212:004-057

DOI:

Світлана Ізбаш, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
Ольга Ярова, здобувач другого рівня вищої освіти “магістр”
спеціальності “Освітні, педагогічні науки”
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

У статті визначено необхідність впровадження медіаграмотності у сучасний освітній процес. Проаналізовані нагальність змін у підготовці майбутніх вчителів інформатики, розвиток медіаграмотності та доцільність її впровадження в навчальний процес. Розглянуті сутність медіаграмотності вчителя, основні цілі медіаграмотності та шкільного курсу інформатики. Виявлені пріоритетні форми навчання, основні компетентності та вміння вчителя інформатики, які необхідні для впровадження медіаграмотності у шкільний курс.

Ключові слова: компетентність; медіа грамотність; інформатика; майбутній вчитель; підготовка.

Лит. 6.

Svitlana Izbash, Ph.D.(Pedagogy),
Associate Professor of the Pedagogy and Pedagogical Skills Department
Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University
Olha Yarova, Applicant of the second level of Higher Education
“Master” in specialty “Educational, Pedagogical Sciences”
Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University

PECULIARITIES OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF INFORMATICS TO IMPLEMENTATION OF MEDIA LITERACY

Modern media resources have a great impact on young people, who actively use the Internet, social networks and other sources of information. Media literacy makes it possible to understand how media resources exercise influence and learn how to use them safely. This leads to the introduction of media literacy into school education.

The expediency of integrating media literacy into existing educational subjects is due to the lack of a separate discipline.

The analysis of the state standard of school computer science and media education reveals the interaction of objective goals and tasks, which confirms the necessity of media literacy in the field of informatics. Because of this, the problem of preparing the teacher of informatics for the current conditions of the development of media resources and the amount of environmental information. Therefore, it is important to introduce significant changes in the system of vocational training of teachers of informatics.

It is important to prepare the future teachers of informatics for the comprehension of diverse information, to teach them to understand the consequences of its influence on the psyche, to help master the ways of communication on the basis of non-verbal forms of communication by means of technical means. That is, media literacy becomes the main competence of the teacher of informatics. The training of competent teachers involves conducting classes based on productive forms of training. This contributes to increasing the students' activity and confidence in the teacher.

In the training of future IT teachers, special attention should be paid to media literacy, creativity development, the ability to conduct active lessons, the ability to quickly update the program to fit the ever changing resources and media.

Keywords: competence; medialiteracy; informatics; the future teachers; training.

Постановка проблеми. У сучасному світі медіа відіграють велику роль у житті кожної людини, формуючи цінності, власну думку, моделі поведінки. Особливе значення медіаграмотність має для молоді, яка значну частину свого часу проводить

у медійному просторі. Широке використання медійної інформації та відсутність контролю за змістом інформації ставить споживачів у залежність від думки автора, коли людина не може ідентифікувати судження і факти. Враховуючи роль медіа, вчені акцентують увагу на

необхідності формування медіаграмотності у дорослих, молоді та дітей. З огляду на це стає актуальним питання підготовки вчителів, які зможуть грамотно та цілеспрямовано інтегрувати медіаосвіту в навчальні дисципліни, зокрема в інформатику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам медіаосвіти та медіаграмотності присвячена значна увага в сучасній педагогічній науці. У цій галузі широко відомі роботи Л. Баженової, О. Баранова, О. Волошенюк, Н. Габор, Л. Зазнобіної, В. Іванова, Л. Мастермана, В. Монастирського, Н. Найдьонової, С. Пензіна, Г. Поличко, О. Спичкіна, О. Федорова, Н. Хилько, І. Челишева, О. Шарикова та ін. Роботи цих науковців присвячені проблемам медіаосвіти та медіаграмотності, висвітленню різних аспектів теорії та практики.

Професійно-орієнтоване використання сучасних інформаційних технологій і мережі інтернет стає для майбутніх вчителів інформатики нагальною потребою, що обумовлює необхідність внесення істотних змін в систему їх професійної підготовки. Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх вчителів інформатики до функціонування в інформаційному суспільстві дає підстави для висновку про нагальність вирішення наступних проблем:

- необхідність підвищення якості підготовки випускників шкіл до використання медіа у подальшому навчанні і майбутній професійній діяльності і неготовність вчителів до формування в учнів медіаграмотності;

- прагнення майбутніх учителів конструювати медіапростір для учнів та їх недостатня підготовленість до критичного сприйняття і споживання медіаінформації, а також конструювання медіаресурсів з інформатики [2, 5].

Тому **метою статті** є визначити особливості підготовки майбутніх учителів інформатики до впровадження медіаграмотності.

Виклад основного матеріалу. На думку Г. Онкович, яка вважає, що медіаграмотність дає можливість людям зрозуміти, як масова комунікація використовується в їх соціумах, оволодіти здатностями використання медіа в комунікації з іншими людьми; забезпечує людині знання того, як: 1) аналізувати, критично усвідомлювати й створювати медіатексти; 2) визначати джерела медіатекстів, їх політичні, соціальні, комерційні й культурні інтереси, їхній контекст; 3) інтерпретувати медіатексти й цінності, що поширюють медіа; 4) відбирати відповідні медіа для створення й поширення своїх власних медіатекстів і знаходження зацікавленої в них

аудиторії; 5) мати можливість вільного доступу до медіа, як для сприйняття, так і для продукції [6, 10].

У зв'язку з тим, що серед шкільних дисциплін відсутня окрема дисципліна "Медіаграмотність", створюються умови для інтеграції її в існуючі навчальні предмети, зокрема інформатику. Доцільність такої інтеграції зумовлена тим, що медіаграмотність формує вміння адекватного сприйняття, правильного відношення до інформації та забезпечує зв'язок навчального матеріалу з сучасним світом. У зв'язку з експериментальним етапом впровадження медіаграмотності необхідно скоригувати існуючі програми навчальних дисциплін та відповідні матеріали з метою доповнення їх елементами медіаграмотності.

У той же час основна ціль навчання інформатики у школі орієнтована на розвиток комп'ютерної грамотності. Динамічний розвиток галузі інформатики, комунікаційних технологій, зміна соціального контексту освіти проводять до зміни цілей навчання інформатики. Головними цілями навчання стає формування в учнів стабільних навичок використання засобів інформаційних технологій, здібностей та адаптування до інформаційного середовища діяльності, що швидко змінюється, орієнтація на особисті запити учня [3, 103].

Аналіз державного стандарту базової шкільної інформатики [4] та медіаосвіти виявляє взаємодію предметних цілей, задач, що підтверджує необхідність впровадження медіаграмотності у шкільний курс інформатики. При цьому виявляються суперечності між існуючою сукупністю цілей вивчення інформатики та потребами часу, між необхідним місцем медіа грамотності у професійній підготовці і розвитку особистості та відсутністю технологій формування її у вчителя інформатики. Таким чином, постає проблема підготовки вчителя інформатики до впровадження медіаграмотності у шкільний курс інформатики.

Особливе значення проблема медіаграмотності набуває у роботі вчителя інформатики з дітьми. Засоби масової інформації та інтернет, формуючи у дітей картину світогляду, являють особливу загрозу для психіки дитини. Тому важливо формувати у вчителя інформатики медіаграмотність, який зможе навчити молодь безпечно користуватись медіаресурсами, зокрема інтернетом, розвивати здатність критичного мислення, аналізувати факти, подані у медіаматеріалах.

Медіаграмотність майбутнього вчителя

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДОВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

передбачає знання закономірностей сприйняття й розуміння інформації, психологічних аспектів впливу медіа на спосіб життя, стосунків та цінностей особистості, використання медіаграмотності для аналізу медіатекстів, формування вмінь і навичок пошуку інформації, інтерпретації та критичного аналізу медіатекстів, створення власних медіатекстів, адекватних завданням і умовам комунікації. Медіаграмотність спрямована також на забезпечення професійно-педагогічної комунікації вчителя на формування навичок роботи з комп'ютерними мережами, зокрема з інтернетом.

Процеси глобальних соціальних змін диктують впровадження нових підходів до підготовки педагогів, а саме постають питання про умови навчання й виховання студентів, специфіку управління педагогічним процесом та професійну компетентність вчителя. Таким чином, однією з основних компетентностей вчителя інформатики є медіаграмотність, що визначається як здатність адекватно взаємодіяти з потоками медіаінформації в глобальному інформаційному просторі: здійснювати пошук, аналізувати, критично оцінювати і створювати власні твори, поширювати за допомогою різних засобів масової інформації і комунікації у всій різноманітності їх форм [1, 345]. У цих умовах постає потреба в критично думуючих медіаграмотних фахівцях, здатних ефективно використовувати медіасередовище для розв'язання різного роду професійних, суспільних та особистих завдань.

Дослідники і педагоги різних країн світу у своїх дослідженнях часто підкреслюють наявність вмінь медіаграмотності у вчителів, як основної складової їх професійної підготовки. Передбачається, що медіаграмотний педагог здатний:

- заохочувати і розвивати в учнів бажання ставити обґрунтовані проблемні питання, пов'язані з медіа;
- використовувати у викладанні дослідницьку методику, коли учні зможуть самостійно шукати медіаінформацію, щоб відповідати на різні запитання, застосовувати знання, отримані в навчальному курсі, у нових галузях знань;
- допомагати учням розвивати здатність використовувати різноманітність первинних джерел медіаінформації, щоб дослідити проблеми і потім зробити узагальнені висновки;
- організувати проведення дискусій, де учні зможуть навчитися толерантно слухати інших і тактовно висловлювати власні думки;
- підтримувати відкриті обговорення, де немає категоричних відповідей на багато запитань;

- заохочувати учнів міркувати над їх власним медійним досвідом [5, 43].

Таким чином, особливостями підготовки вчителів інформатики до впровадження медіаграмотності є оволодіння вчителем медіаграмотністю, інформацією про існуючі медіаресурси навчального призначення й умінням ефективно їх використовувати у навчальному процесі, а також умінням створювати власні продукти.

За О.В. Федоровим, під час підготовки медіакомпетентних вчителів передбачається методика проведення занять, заснована на інтерактивних формах навчання (проблемних, евристичних, ігрових та ін.), розвиваючи індивідуальність студента, самостійність його мислення, стимулювання його творчих здібностей через безпосереднє залучення у активну діяльність, сприйняття, інтерпретацію і аналіз структури медіатексту, засвоєння знань про медіакультуру. При цьому, навчання медіаграмотності, поєднуючи в собі лекційні та практичні заняття, являє собою своєрідне включення студентів у процес створення творів медіакультури, тобто занурює аудиторію у внутрішню лабораторію основних медіапрофесій, що можливо як в автономному варіанті, так і в процесі інтеграції в традиційні навчальні дисципліни [1, 356]. Таким чином, медіаграмотність сприяє зміні відносин між учнем та вчителем, створює основу для роздумів та діалогів, розвиває більш відкритих і демократичних педагогів, вона спрямована переважно на групове навчання.

Разом з цим, медіаграмотність потребує особливих умов до організації навчально-виховного процесу. Заняття з медіаосвіти повинні проходити в умовах поваги та довіри, де важлива кожна думка як вчителя, так й учня. Найбільш цим умовам навчання відповідають методи із залученням учнів до дії, створення випробувань, що сприяють більшому запам'ятовуванню та розумінню матеріалу, а саме інтерактивні методи навчання такі, як дискусія, питання та відповіді, тренінги тощо. Саме тому при підготовці майбутніх вчителів інформатики потрібно навчати їх методикам проведення активних занять.

Таким чином, особливістю підготовки майбутніх вчителів інформатики до впровадження медіаграмотності є розвиток творчого потенціалу, оволодіння умінням проводити інтерактивні уроки, швидко оновлювати програму навчання відповідно до сучасних ресурсів та засобів медіаінформації.

Майбутній вчитель інформатики повинен вчити школярів працювати з новітніми інформаційними

ресурсами, а головне, готувати їх до життя в інформаційному просторі.

Висновки. Процеси підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності дуже важливі, оскільки саме вчитель є представником сучасної культури в соціумі школярів. Від рівня інформаційно-комунікативних знань та вмінь учителя залежить рівень розвитку медіакультури учнівської молоді.

Особливостями підготовки майбутніх вчителів інформатики до впровадження медіаграмотності є їх обізнаність у сфері медіаграмотності, вміння ефективно використовувати у навчанні існуючі та власні медіаресурси, розвиток творчого потенціалу, вміння проводити інтерактивні уроки, здатність швидко оновлювати програму відповідно до ресурсів та засобів медіаінформації, які постійно змінюються.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо створення програми шкільного курсу інформатики з елементами медіаграмотності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванов В.Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів. Київ, 2014. 431 с.
2. Казаков Ю.М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Львів, 2007. 23 с.
3. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики: Посібник для студентів пед. університетів. Київ, 2002. 895 с.
4. Морзе Н.В. Стандарт шкільної освіти з інформатики. URL: <http://ukped.com/informatyka/631-.html>
5. Мороз В.О., Левківський К.М., Іванов В.Ф., Даниленко В.І., Мележик В.П., Волощенко О.В. Медіаосвіта (медіаграмотність). Навчальна програма (для слухачів курсів підвищення

кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). Київ, 2011. 102с.

6. Онкович Г. Віртуальний інтегрований простір знань і засоби медіаосвіти. *Педагогічні науки*. 2010. №. 2.116с.

REFERENCES

1. Ivanov, V. F. (2014). *Mediaosvita ta mediahramotnist: pidruchnyk dlia studentiv pedahohichnykh koledzhiv* [Media education and media literacy: a textbook for students at teacher training colleges]. Kyiv, 431p. [in Ukrainian].
2. Kazakov, Yu. M. (2007). *Pedahohichni umovy zastosuvannya mediaosvity v protsesiprofesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv* [Pedagogical conditions of the use of media education in the process of professional training of future teachers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv, 23p. [in Ukrainian].
3. Morze, N.V. (2002). *Metodyka navchannia informatyky: Posibnyk dlia studentiv ped. universytetiv* [Methodology for teaching computer science: A manual for students of pedagogy Universities]. Kyiv, 895p. [in Ukrainian].
4. Morze, N.V. *Standart shkilnoi osvity z informatyky* [Electronic resource]. Available at: <<http://ukped.com/informatyka/631-.html>>
5. Moroz, V. O., Levkivskiy, K. M., Ivanov, V.F., Danylenko, V.I., Melezhyk, V.P. & Volosheniuk, O.V. (2011). *Mediaosvita (mediahramotnist). Navchalna prohrama (dlia slukhachiv kursiv pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovopedahohichnykh pratsivnykiv)* [Mediaeducation (medialiteracy). Curriculum (for students of advanced training courses for pedagogical and scientific and pedagogical workers)]. Kyiv, 102p. [in Ukrainian].
6. Onkovych, H. (2010). *Virtualnyi intehrovanyi prostir znan i zasoby mediaosvity* [Virtual integrated knowledge space and media education tools]. *Pedagogical sciences*. 116 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.04.2019

“Якщо хочете придумати чудові ідеї, знайте: кращі з них ви можете запозичити”.
Томас Едісон
американський вчений і винахідник

“Справа усього життя – це просування вперед”.
Семюел Джонсон
англійський письменник

